

Innst. 358 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:79 S (2014–2015)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anniken Huitfeldt, Stine Renate Håheim, Helga Pedersen og Eirik Sivertsen om at Norge må bidra mer for å avhjelpe flyktnings situasjonen i Middelhavet

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen rette henvendelse til Italia og nødvendige europeiske myndigheter for å tilby ytterligere norsk støtte til Triton, med klare spesifikasjoner på hvilket redningsutstyr eller forsterkninger Norge kan bidra med. Et slikt tilbud skal ha som formål å bidra til å redde liv og redusere den humanitære katastrofen i Middelhavet. Det bør derfor vurderes om sivile skip, helikopter eller fregattsstøtte bør inngå som en del av bidraget.»

Forslagsstillerne viser til at flyktnings situasjonen i Middelhavet er kritisk, og at det anslås at 3 500 mennesker har mistet livet på havet bare i løpet av det siste året.

I 2013 startet Italia redningsprogrammet Mare Nostrum. Programmet ble trappet ned på slutten av 2014 fordi Italia ikke fikk nok støtte fra andre EU-land.

EUs kontroll- og overvåkingsorgan Frontex har tatt over deler av rednings- og søketjenesten i en aksjon som kalles Triton, i samarbeid med Italias kystvakt. Det er ikke først og fremst en humanitær innsats, men en grensekontrollmekanisme. Budsjettet er

på omtrent halvparten av det Mare Nostrum hadde. Frontex anmodet alle EU-landene om å bidra til Triton i to omganger. Norge har bidratt med polititjenestefolk til å foreta intervjuer og screening av flyktninger.

Europakommisjonen lanserte 4. mars 2015 hovedlinjene for en migrasjonsplan som er ventet i løpet av våren 2015. Forslagsstillerne viser til at det ennå er usikkert hva dette får å si for situasjonen i Middelhavet. EU kunngjorde i februar 2015 at de ga Italia 118 mill. kroner i støtte samt lovnad om at Triton skal fortsette ut 2015.

Hvert 20. fartøy som befinner seg i det internasjonale farvannet i Middelhavet nær Libyas kyst, er norsk, og i 2014 tok norske skip alene opp over 2 500 flyktninger. Norges Rederiforbund frykter at det nå blir sjøfolk som må ta støytten i internasjonalt farvann dersom Italia ikke har mer kapasitet og andre europeiske land ikke trår til. Ifølge Rederiforbundet er situasjonen uholdbar.

Forslagsstillerne peker på at da statsminister Erna Solberg besøkte Italia i juni 2014, ga hun intet svar på hva Norge skulle bidra med, men viste til at Norge bidrar til grenseforsterkningen FRONTEX. Hun ga da uttrykk for at flere burde bidra.

I en interpellasjonsdebatt 27. januar 2015 understreket justis- og beredskapsminister Anders Anundsen at mange hadde ønske om å bidra til Triton og at Norge har tilbudt mer ressurser enn det som er blitt akseptert.

Forslagsstillerne er gjort kjent med at Italia skal ha henvendt seg til Schengensamarbeidet og bedt landene om ytterligere assistanse.

Forslagsstillerne etterlyser et sterkere norsk engasjement og en samordnet politikk for å hjelpe de mange flyktingene. I mangel av et slikt initiativ er det fare for at situasjonen kan eskalere og at den humanitære situasjonen forverres. Et forsterket norsk

bidrag vil kunne redde mange flyktninger fra å drukne i Middelhavet.

Det vises til dokumentet for en nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen, og Eirik Sivertsen, fra Høyre, Frank J. Jenssen, Mudassar Kapur, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Peter N. Myhre og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir S. Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til Representantforslag 79 S (2014–2015) fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anniken Huitfeldt, Stine Renate Håheim, Helga Pedersen og Eirik Sivertsen om at Norge må bidra mer for å avhjelpe flyktnings situasjonen i Middelhavet.

Komiteen viser til at forslaget omhandler problemstillinger som også berører utenriks- og forsvarskomiteens ansvarsområde, og viser i den forbindelse til utenriks- og forsvarskomiteens merknader i saken.

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Komiteens utkast til innstilling har vært forelagt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse, jf. vedtak i Stortinget av 26. mars 2015.

Utenriks- og forsvarskomiteen uttaler følgende i brev av 3. juni 2015:

«Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Kåre Simensen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Kristian Norheim, Per Sandberg og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, viser til at situasjonen i Middelhavet synes å ha forverret seg fra 2014 til 2015, slik det var varslet. I 2014 druknet over 3 500 mennesker i forsøket på å ta seg over havet. Flere enn 1 750 mennesker fryktes å ha mistet livet i båttulykker utenfor Libya hittil i år.

Komiteen viser til at statsminister Erna Solberg den 30. april redegjorde om situasjonen i Middelhavet og de humanitære krisene i Syria og Irak.

Komiteen mener at situasjonen i Middelhavet er kompleks. Det er en blandet gruppe mennesker av

både migranter og flyktninger som drar fra sine hjemland. I fjor anslo FN at 40 pst. av dem som drar ut på den farefulle ferden over Middelhavet, kommer fra Eritrea og Syria. Så langt i år har de fleste kommet fra Gambia og Senegal, etterfulgt av Somalia, Syria og Mali. Men dette endrer seg fra år til år og fra måned til måned. Det er likevel en klar trend som viser at stadig flere forsøker å ta seg til Europa.

Komiteen viser til at FN's høykommissær for flyktninger i fjor rapportert at 51,2 millioner mennesker er på flukt i verden. Ikke siden 2. verdenskrig har så mange mennesker i verden vært på flukt.

Komiteen mener at situasjonen i Middelhavet ikke kan løses bare gjennom styrket innsats der. Det krever innsats på mange områder. Fredsarbeid, nødhjelp, bistand til land i regionen rundt kriseområder, innsats mot menneskesmugling, beskyttelse til mennesker på flukt og opphold til flyktninger er alle områder som henger sammen.

Komiteen mener Norge må ta sin del av ansvaret gjennom å støtte gode og samordnede internasjonale tiltak med FN, EU, AU (Den afrikanske union) og de mest erfarne hjelpeorganisasjonene.

Medlemene i komiteen fra Senterpartiet peiker på at EU diskuterer ulike tilnærmingar til migrasjonsutfordringane over Middelhavet. Mellom anna starta EU sine utanriks- og forsvarsministere den 18. mai å planleggje ein militær maritim CSDP-operasjon som eit mogleg tiltak. EU er i dialog med FN's sikkerhetsråd angående mulighetene for et sikkerhetsrådsmandat til en slik operasjon.

Denne medlemmen understreker at Noreg ikkje skal avgi militære styrkar til internasjonale operasjonar utanfor Nato utan forankring i FN-pakta og eit klart FN-mandat. Denne medlemmen peiker på at ved ein eventuell forespørsel om militære bidrag frå Noreg vil måtte krevje ei grundig nasjonal handsaming før Noreg eventuelt takkar ja.

Komiteen viser til at som en følge av Schengensamarbeidet er Middelhavet vår yttergrense og at ca. hvert 20. skip som opererer i området er norsk. Det betyr at vi har et ansvar for å bistå i regionen.

Komiteen viser til at regjeringen nå vil bistå med et skip og mannskap i operasjon Triton. Det vil bidra både til styrket grensekontroll og større kapasitet for søk- og redningsoperasjoner. I tillegg er den humanitære innsatsen som respons på krigen i Syria trappet betydelig opp.

Medlemene i komiteen fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti understrekar at eit ytterligere norsk bidrag skal ha som føremål å redde liv og redusere den humanitære katastrofen i Middelhavet.

Komiteen viser til at Middelhavet er i dag verdens farligste grense mellom land som ikke er i krig, og situasjonen beskrives som en av de største humanitære krisene i vår del av verden. Gjennom EØS-avtalen og Schengensamarbeidet, er Middelhavet også Norges grense. Derfor hviler det et stort ansvar også på Norge.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at bidraget vi nå sender er prisverdig, men svært begrenset. Italias Mare Nostrum operasjon som ble lagt ned i november 2014 reddet over 150 000 mennesker i havsnød i over 400 redningsoperasjoner over to år. I begynnelsen av mars hadde Triton-operasjonen i Frontex-regi kun reddet 6 000 av de 19 000 menneskene som var reddet siden november. I følge FN's høykommissær for flyktninger,

António Guterres, er EUs operasjon Triton er en fullstendig utilstrekkelig erstatning for Italias Mare Nostrom.

Dette medlem viser til Innst. 16 S (2014–2015) og forslag 27 fra Sosialistisk Venstreparti, og understreker at regjeringen bør initiere en omfattende internasjonal søk- og redningsaksjon for å redde mennesker i havsnød på flukt over Middelhavet. Videre må regjeringen sørge for at norske bidrag i hovedsak styrker søk- og redning i fellesoperasjonene i Middelhavet.

Dette medlem mener Norge bør bidra til å styrke Schengenlandenes felles søk – og redningsoperasjoner i Middelhavet økonomisk og praktisk i større grad enn i dag.

Komiteen understreker at det også er viktig å ta tak i de underliggende årsakene. Migrasjon må ses i sammenheng med utviklingssamarbeidet i sentrale opprinnelsesland hvorav flere er norske fokusland; f.eks. Mali og Somalia. Utvikling og fattigdomsbekjempelse er avgjørende for at mennesker finner et livsgrunnlag og forblir hjemme. Satsing på utdanning og bidrag til fred og forsoning er nødvendig. Komiteen viser til at Norge er en betydelig bidragsyter i så måte. Komiteen viser videre til at situasjonen i Sahel-området i Nord-Afrika preges av ekstrem fattigdom, mangel på framtidsutsikter for en sterkt voksende, ung befolkning og svak myndighetskontroll over store landområder – ikke minst i Libya. Dette bidrar til at migrasjonen øker. Norge har styrket sitt engasjement overfor Sahel-området. Dette er et ansvar som Norge må ta sammen med det internasjonale samfunnet. Vårt arbeid springer ut fra vår støtte til Den Afrikanske Union og til de fire afrikanske landene Egypt, Sudan, Etiopia og Eritrea for å bekjempe menneskehandel. Norge trapper nå opp bistanden til mennesker på flukt fra Midtøsten og Afrikas Horn til Nord-Afrika for å forhindre at mennesker legger ut på en meget farefull ferd og betaler menneskesmuglere for å frakte dem til Europa. Komiteen viser til Innst. 7 S (2014–2015), jf. Prop. 1 S (2014–2015) og Innst. 350 S (2014–2015), jf. Meld. St.2 (2014–2015).

Komiteen viser til det globale konfliktbildet i 2015 som tilsier at antallet mennesker på flukt vil fortsette å øke i årene som kommer. Situasjonen vi ser i Middelhavet i dag er en utenrikspolitisk utfordring som vil være sentral for Europa i de kommende årene.

Komiteen understreker at situasjonen illustrerer svakhetene som i dag ligger i Dublin-avtalen og den europeiske ansvarsfordelingen av felles migrasjonsutfordringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, understreker at Norge bør være med å gå i front i arbeidet med å sikre en bredere reform av migrasjonslovgivningen i Europa, da spesielt asyllovgivningen og reguleringene i Dublin-avtalen med sikte på jevnere ansvarsfordeling mellom landene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil be regjeringen i budsjett for 2016 sette av midler til å initiere og styrke arbeidet med søk og redning i Middelhavet, samt ta initiativ til en bred reform av migrasjonslovgivningen i Europa med sikte på jevnere ansvarsfordeling mellom landene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke at dagens ulike nasjonale systemer for behandling av asylsøknader er lite egnet for å gi asylsøkere en behandling basert på like kriterier. Disse medlemmer mener derfor det er behov for å få etablert et felles permanent europeisk mottakssenter for mennesker som søker asyl. Et slikt senter bør opprettes i FN regi og finansieres av FNs medlemsland i fellesskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil be regjeringen i kontakten med EU for å få til en europeisk samordning for å løse situasjonen i Middelhavet, spesielt ta opp spørsmålet om byrdefordeling i Europa, innsats mot menneskesmuglere og beskyttelse langs fluktveier. Regjeringen bør også vurdere om det er hensiktsmessig med en bilateral avtale med Italia.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, vil be regjeringen fortløpende holde Stortinget orientert om behovet for humanitær innsats.»

Komiteens merknader etter uttalelsen fra utenriks- og forsvarskomiteen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen av 3. juni 2015 og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen holde Stortinget orientert om framdriften i arbeidet og om behov for endringer i humanitær innsats på egnet måte.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til egne merknader fra Sosialistisk Venstrepartis medlem i utenriks- og forsvarskomiteen og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2016 sette av midler til å initiere og styrke arbeidet med søk og redning i Middelhavet, samt ta initiativ til en bred reform av migrasjonslovgivningen i Europa med sikte på jevnere ansvarsfordeling mellom landene.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2016 sette av midler til å initiere og styrke arbeidet med søk og redning i Middelhavet, samt ta initiativ til en bred reform av migrasjonslovgivningen i Europa med sikte på jevnere ansvarsfordeling mellom landene.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen på egnet måte holde Stortinget orientert om framdriften i arbeidet og om behov for endringer i humanitær innsats.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 5. juni 2015

Helge André Njåstad
leder

Eirik Sivertsen
ordfører

II

Dokument 8:79 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anniken Huitfeldt, Stine Renate Håheim, Helga Pedersen og Eirik Sivertsen om at Norge må bidra mer for å avhjelpe flyktnings situasjonen i Middelhavet – vedlegges protokollen.

Vedlegg**Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråden
til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 28. april 2015****Vedrørende Dokument 8:79 S (2014-2015)**

Jeg viser til Kommunal- og forvaltningskomiteens brev av 7. april 2015, hvor det bes om min vurdering av et forslag fra representantene Kari Henriksen, Anniken Huitfeldt, Stine Renate Håheim, Helga Pedersen og Eirik Sivertsen der de ber om at Norge skal tilby ytterligere norsk støtte til Frontex-operasjonen Triton i Middelhavet.

Situasjonen knyttet til de mange som søker å migrere over Middelhavet er alvorlig. Det er en sterk økning i antall migranter som prøver å komme til Europa over Middelhavet, og mange omkommer under forsøket. Situasjonen har både humanitære og migrasjonsmessige konsekvenser. Migrasjonen fra Nord-Afrika til Europa er blitt en industri, der mennesker utnyttes av organiserte nettverk av menneskesmuglere.

Middelhavslandene, og da særlig Italia, har de største utfordringene, men i og med at mange reiser videre gjennom Schengen-området, ser flere nordeuropeiske land en økning i asylankomstene. Norge berøres også ved at norske skip redder mange migranter i havsnød. Migrasjonsutfordringene berører hele Europa, og bør møtes ved å finne felles europeiske tiltak.

Håndteringen av utfordringene knyttet til migrasjonssituasjonen rundt Middelhavet krever at innsatsen både omfatter tiltak i opprinnelses- og transittland, tiltak knyttet til Schengens yttergrense og tiltak innen Europa. Norge har en betydelig innsats langs alle disse tre dimensjonene.

Representantenes forslag omhandler innsatsen i Frontex-operasjonen Triton. Norske myndigheter har vurdert hva slags bidrag det vil være aktuelt å stille opp med i denne operasjonen. Justis- og beredskapsdepartementet, Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet har gjennomført møter med Frontex for å avklare dette. Fra norske myndigheters side har det vært viktig å tilby hjelp og assistanse som svarer med Frontex sine behov.

Regjeringen har nå bestemt at Norge stiller med et fartøy og mannskap for å bidra til å avhjelpe situasjonen så snart som mulig. Det vil være bemannet med sivilt personell, samt personell fra justis- og forsvarssektoren. Operasjonen skal i første omgang vare i seks måneder.

Jeg viser for øvrig til at statsministeren vil komme med en redegjørelse til Stortinget den 30. april angående dette temaet.

